

65
LV

FACTS

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

ISSN 1725-7050

Jūsu tiesības uz drošu un veselīgu darbu – padomi jauniešiem

Ja jums darbā gadās ciest nelaimes gadījumā vai sabojāt veselību, ar šīm sekām jums varbūt būs jādzīvo visu atlikušo mūžu, un tas ir nopietni. Šajā faktu lapā ir sniegta informācija par jūsu tiesībām un pienākumiem. Atsevišķā faktu lapā ir aplūkoti bīstamie faktori, no kuriem jums ir jāuzmanās.

Kāpēc par to runā?

Pēc Eiropas statistikas datiem nelaimes gadījumi darbā vismaz par 50% biežāk skar 18–24 gadus vecus darba ņēmējus, salīdzinot ar pārējām vecuma grupām. Katru gadu Eiropā no traumām un darba radītām veselības problēmām cieš simtiem tūkstošu jaunu cilvēku. Daži iet traģiski bojā, dažreiz pat savā pirmajā darba dienā. Laika gaitā lēnām attīstās citas arodslimības un veselības problēmas, tādas kā vēzis, muguras problēmas vai dzirdes zudums. No šīm traģēdijām bieži vien var izvairīties.

Uzsākot darbu, jūs kā jauns cilvēks varat būt vairāk apdraudēts, ja neesat vēl pilnībā fiziski un garīgi nobriedis, un, ja vēl neesat sasniedzis 18 gadu vecumu, likums aizliedz jums strādāt dažus bīstamus darbus.

Bez tam darbs un darbavieta jums ir sveša, tādēļ jums trūkst darba pieredzes un jūs neapzināties risku savai drošībai un veselībai, kas var pastāvēt šajā darbavietā; jūs nezināt, kas šajā sakarā ir jā dara darba devējam un kas ir jā dara jums pašam. Lai atpazītu potenciālo apdraudējumu un strādātu drošos apstākļos, ir vajadzīgs ne tikai veselais saprāts, bet arī novērošanas spējas, apmācība un pieredze. Jums ir tiesības jautāt par bīstamām lietām, bet varbūt jums šķiet neērti par to runāt un varbūt jūs izliekaties tās neredzam, lai pierādītu savam darba devējam un darba kolēģiem, ka esat bezbailīgs un dedzīgs strādnieks.

Vai tikai statistika?

17 gadus veca meitene, vasaras brīvlaikā strādājot ceptuvē, zaudē daļu pirksta. Viņa bija nostrādājusi tikai stundu, kad viņas roka tika ierauta šajā iekārtā. Par bojāto drošības iekārtu jau tika ziņots, bet nekādi labošanas darbi netika plānoti. Meitene nebija pienācīgi apmācīta darbam ar šo iekārtu, un viņas uzraudzītājs neapzinājās, ka viņa ar to strādā.

18 gadus vecs strādnieks būvlaukumā mirst no iegūtiem savainojumiem, kad no ceļamkrāna viņam no 5 metru augstuma virsū uzkrīt 750 kg smaga krava. Gados jaunie strādnieki nebija tieši norīkoti strādāt šādus darbus vai pienācīgi tiem apmācīti, bet uzņēmums nolaidīgi izturējās pret darba drošības procedūru ievērošanu.

Svarīgas lietas

Darba drošību un veselības aizsardzību nedrīkst uzskatīt par muļķīgu un garlaicīgu noteikumu savārstījumu. DDVA ir domāta, lai jūs jau tagad strādātu drošos un veselīgos apstākļos, kā arī, lai rūpētos par jūsu turpmāko veselību un lai jūs varētu pilnībā izbaudīt savu dzīvi. Atrodoties darbā, jums nav jāpakļauj briesmām sava dzīve vai veselība.

Turklāt jums ne tikai jā rūpējas par savu drošību, bet arī jāzina, kā ar savu rīcību nepakļaut briesmām darba kolēģus. Padomājiet, kā jūs justos, ja kaut kas traģisks atgadītos ar darba kolēģi jūsu rīcības dēļ, pat ja tā nebūtu jūsu vaina?

Tādēļ jums ir jābūt informētam par darba drošību un veselības aizsardzību, par to, kas ir jā dara darba devējam, lai jūs aizsargātu, kas ir jā dara jums pašam, un kādas ir jūsu tiesības.

Jūsu priekšnieks ir atbildīgs par jūsu drošību

Katrs darba devējs ir juridiski un morāli atbildīgs par jūsu drošību. Darba devējiem ir jānosaka apdraudējums jūsu drošībai un veselībai darbavietā, ir jānovērtē risks un jāievieš profilakses pasākumi. Apdraudējums ir jebkāds faktors, kas var izraisīt saslimšanu vai traumu. Risks ir iespējamība, ka tas var notikt. Nelaimes gadījumi visbiežāk notiek tāpēc, ka nav pareizi novērtēts risks vai nav veikti vajadzīgie pasākumi, lai uzraudzītu risku. Šajā sakarā var runāt par troksni darbā, par darbu ar ķīmiskām vielām, smagumu celšanu, vadu vilkšanu, pilnu darba dienu, sēžot pie datora ekrāna, pat iebiedēšanu no vadītāju vai kolēģu puses. Darba devēju pienākums ir arī nodrošināt īpašu

aizsardzību tām strādnieku grupām, kas var būt īpaši apdraudētas, tostarp jauniem cilvēkiem. Piemēram, darba devējam ir jādod darbs, kas atbilst jūsu spējām, un jāpārlicinās, ka jūs tiek atbilstīgi uzraudzīts.

Papildaizsardzība, ja jums vēl nav 18

Ja jums vēl nav 18 gadu, uz jums attiecas īpaša aizsardzība. It īpaši jūs nedrīkstat strādāt darbu, kas:

- neatbilst jūsu fiziskajām vai psiholoģiskajām spējām;
- pakļauj jūs toksisku vielu iedarbībai;
- pakļauj jūs kaitīgas radiācijas iedarbībai;
- ietver veselības risku, ko rada pārmērīgas temperatūras, troksnis vai vibrācija;
- var izraisīt nelaimes gadījumus, jo jums pietrūkst pieredzes vai apmācības vai jūs nepieņemat uzmanību darba drošības jautājumiem.

Ja jūs neesat sasniedzis minimālo skolas beigšanas vecumu, jums ir vajadzīga arodapmācība, kompetenta uzraudzība un, lai jūsu darba devējs spētu garantēt pienācīgu aizsardzību.

Faktu lapā "Jauniešu aizsardzība darbavietā" ir sniegta plašāka informācija par uzdevumu, vecuma un darbalaika ierobežojumiem un stingriem vecuma ierobežojumiem "vieglajā" brīvlaiku un pēcskolas darbā, ja vēl neesat sasniedzis minimālo skolas beigšanas vecumu, bet jums ir atļauts strādāt. Konkrētas prasības ir atrodamas attiecīgo valstu tiesību aktos.

Apzinieties savas tiesības

Jums ir tiesības:

- zināt, kāds apdraudējums pastāv jūsu darbavietā, kas jums ir jā dara, lai sevi pasargātu, un kā jārikojas, ja notiek nelaimes gadījums vai avārijas gadījums;
- saņemt bezmaksas informāciju, instrukcijas un apmācību par šiem jautājumiem, kas tieši attiecas uz jūsu darbu;
- būt nodrošinātam ar vajadzīgiem bezmaksas aizsardzības līdzekļiem;

- piedalīties darba drošības jautājumu risināšanā, uzdot jautājumus, ziņot par jebkuru nedrošu paņēmieni vai apstākļiem un saņemt konsultāciju no sava darba devēja.

Ja jums ir šaubas par jūsu darba vai jums uzlikto darba uzdevumu drošību, jums ir tiesības un pienākums vērst jūsu uzraudzītāja uzmanību uz šiem jautājumiem. Visbeidzot, jums ir tiesības atteikties no bīstama darba. Jums nav jā dara nekas bīstams tikai tāpēc, ka to jums liek jūsu priekšnieks vai tāpēc, ka to dara pārējie.

Rikojeties atbildīgi

Darba drošība nav tikai jūsu darba devēja atbildība, un darbs nav spēle. Saskaņā ar likumu jums ir jā rūpējas pašam par sevi un apkārtējiem un jā sadarbojas ar savu darba devēju darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos. Piemēram, jums ir:

- jāievēro visi darba drošības noteikumi, instrukcijas un jā piedalās apmācībās, arī saistībā ar iekārtām un aparāturu, drošības aprīkojumu vai individuāliem aizsardzības līdzekļiem, tādiem kā cimdi vai maskas; un
- jā ziņo savam uzraudzītājam par jebkādu darba drošības un veselības aizsardzības apdraudējumu.

Kā saņemt palīdzību

- Runājiet ar savu priekšnieku par šīm problēmām.
- Runājiet ar savu darbinieku darba drošības organizācijas pārstāvi vai arodbiedrību, ja tāda pastāv.
- Ja darbavietā ir ārsts, medmāsa vai citi arodveselības aprūpes darbinieki, runājiet ar tiem. Ja jūs apmeklējat savu ģimenes ārstu un sūdzaties par veselības problēmām, izstāstiet ārstam, kādu darbu jūs strādājat.
- Runājiet ar saviem vecākiem.
- Ja jūs vēl mācāties, runājiet ar skolotājiem vai informējiet darba pieredzes/darbā iekārtošanas organizācijas.
- Runājiet ar kādu pieaugušo, kuram jūs uzticaties.
- Ja nepieciešams, sazinieties ar savu darba drošības un veselības aizsardzības inspekciju/darba inspekciju, lai iesniegtu sūdzību.

legūstiet informāciju: informācija par jauniešu darba drošību: <http://ew2006.osha.eu.int/>; informācija par individuālo apdraudējumu un riska faktoriem dažādās darbavietās: <http://osha.eu.int>; informācijas avoti ietver atsevišķo valstu darba drošības un veselības aizsardzības iestādes, arodbiedrības un arodasociācijas.

Papildu informācija

www.osha.lv
www.vdi.gov.lv

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

Gran Via, 33, E-48009 Bilbao
Tāl. (34) 944 79 43 60, fakss (34) 944 79 43 83
e-pasts: information@osha.eu.int

© Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra. Pavairošana ir atļauta, norādot avotu. Printed in Belgium, 2006.

